

హరికథక రాజహంస', 'కళాప్రపూర్ణ' డా. అమ్మల విశ్వనాథ భాగవతార్
సంకలనం : యనమండ్ర వెంకట కృష్ణయ్య

మన దేశంలో "హరికథ" అన్న సాహిత్య ప్రక్రియ చిరకాలం నుండి ప్రచారంలో ఉంది. మన ఆంధ్ర సాహిత్యంలో అది ఒక విశిష్ట ప్రక్రియగా ప్రసిద్ధికెక్కింది. మన ఆంధ్రదేశంలో 'సంగీత సార్యభౌమ', 'హరికథా పితామహ', 'మహాకవి' ఆదిభట్ల నారాయణదాసు గారి పేరు విననివారు ఉండరు. దాసుగారి శిష్య ప్రశిష్యులైన హరిదాసులు మన రాష్ట్రములోను, ఇతర రాష్ట్రముల్లోను పండుగల్లో, పర్వదినాల్లో దేవాలయాలలో వివిధ కార్యక్రమాల్లో సుప్రసిద్ధ ఇతివృత్తాలతో "హరికథాగానములు" చేస్తూ హరికథా రంగానికి వన్నె తెస్తూ ఉండేవారు. అటువంటి సత్సంప్రదాయాన్ని నిలబెట్టిన కళాప్రపూర్ణ డా. అమ్మల విశ్వనాథ భాగవతార్ గారు సాహిత్య సంగీత నృత్య కళా విశారదులు. వీరు సహజకవి, మహాపండితులు. సంస్కృతాంధ్ర భాషలలో వీరి పాండిత్యం అపారమైనది.

వీరు, 21 జనవరి 1916 సం. లో కృష్ణా జిల్లా దివిసీమలో పండితులకు నిలయము అయిన సంగేగడ్డ అనే కుగ్రామంలో జన్మించారు. వీరి పూర్వీకులు అందరూ సంగీత, నృత్య, వాయులీన, మృదంగ విద్వాంసులు. తల్లిదండ్రులు కూడా సంగీత విద్వాంసులు. అమ్మలవారు వీధి బడులలో తాటాకు పుస్తకములతో, బాల రామాయణం , పెద్ద బాలశిక్ష, అమరం చదువుకుంటూ మేనమామ దగ్గర వయోలిన్, బాబాయి వద్ద మృదంగం అభ్యాసం చేసేవారు.

బాల్యం నుండే కవితలు వ్రాసేవారు. చదువుకుంటూనే, మృదంగం మాత్రం విడువక భజనలు, నాటకాలకూ వాయిచేవారు.

వీరు 18వ ఏట నుండి మృదంగం పలు చోట్ల వాయిచేవారు - కూచిపూడి వేదాంతం రాఘవయ్యగారి వంటి ప్రముఖులకు కృష్ణాజిల్లా చల్లపల్లి వద్ద యార్లగడ్డలో 'ఉషాపరిణయం' అను నాటకానికి తెల్లవార్లు కూడా నిలబడి మృదంగ సహకారం అందించిన ఘనులు. నాటకాలలో పాత్రలు కూడా వేసేవారట. 20వ ఏట కోడాలి గ్రామములో మొదటగా నాటకాలలో నారద పాత్ర ధరించారు. వీరిది శ్రావ్యమైన కంఠము అవుటవలన క్రొత్తగా గ్రామఫోన్ రికార్డులు వచ్చిన ఆ రోజులలో వీరి ఇంటివద్ద వారందరూ వీరిచేత బెంగుళూరు నాగరత్నమ్మ గారుపాడే 'సుజన జీవన రామ సుగుణ భూషణ రామ' అనే త్యాగరాజ కృతిని మరియు సంగతులు వారి గొంతుద్వారా విని అభిమానించేవారట. వీరికి చిన్నప్పటి నుండి గ్రంథాలయములో పుస్తకములు, వివిధ గ్రంథములు పఠనము చేసే అలవాటు. అదే గ్రంథాలయంలో బాలాజీదాస విరచిత 'రుక్మాంగద చరిత్ర' హరికథ పుస్తకమును తీసుకొని ఏకలవ్య దీక్షతో పఠించడం, వల్లవేయుటము జరిగింది. వీరి 19వ ఏట వారి గ్రామములోని స్థానిక సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర ఆలయములో 'రుక్మాంగద చరిత్ర' హరికథ చెప్పటకు హరికథకులు రాని ఒకానొక సందర్భములో ' మృదంగ సహకారం అందచేయుటకు వచ్చిన అమ్ములవారు హరిదాసు అవతారం ధరించి అదే 'రుక్మాంగద చరిత్ర' హరికథాగానం చేసి కార్యక్రమ నిర్వాహకులను, శ్రోతలను ఉత్తేజ పరిచినారు.

దాసవర్యుల ప్రశిష్యుల కోవలోకి చెందినవారు శ్రీ అమ్ముల విశ్వనాథం గారు. శ్రీ కొరరు వెంకట సుబ్బయ్య దాసు భాగవతుల వద్ద కొంత శుశ్రూష చేసి (అప్పటికే కొరరు వారు దాసుగారి కథలు చెప్పతూ ఉండేవారట) వారి నుండి ఒక కథ ప్రారంభించి, వ్రాసుకొని, సాధన చేసి పలుచోట్ల కథాగానం చేయటం మొదలు పెట్టారు. అప్పటి నుండి నారాయణ దాసుగారి రచనలందు అనురక్తి, ఆకర్షణ కలిగింది. ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారి పోలికలు కొన్ని అమ్ములవారిలో ప్రస్ఫుటముగా కనిపిస్తాయి (దాసుగారిలా చిన్నప్పటి నుండి నాటకములు వేయాలనే అభిలాష, వారిలా 19వ ఏట హరికథకునిలా అవతారము

ఎత్తుట, కట్టు, బొట్టు, జులపాల జుట్టు, మీసకట్టు, ఒడ్డు, పొడుగు, నాట్యాభినయం మున్నగు విషయములలో). అమ్ముల వారు నారాయణదాస వర్ణుల శిష్యులు కాకున్నను శ్రీవారి భక్తుడనని, శిష్యుడనని సగర్వంగా చెప్పుకొనేవారు. వీరు కథకులే కాక సహజ కవి, సల్లిత కవిత లల్లగల కవి తల్లజుడు. అది 1941 సం. ఆగష్టు మాసం -- అప్పటికే అమ్ములవారికి హరికథలలోను మరియు విడిగా పట్టుబట్టులు మాత్రమే ధరించే అలవాటు. విజయవాడలో మణికొండవారి బట్టల దుకాణములో పట్టుబట్టులు కొనటానికి వెళ్ళినప్పుడు -- అక్కడ ఆదిభట్ల నారాయణదాసు గారు బసచేసి ఉన్నారని బట్టలకొట్టు వారు చెప్పగా తెలుసుకొని -- 'పుంభావ సరస్వతిని' కలసి, దాసుగారి యదార్థ రామాయణం పుస్తకాన్ని వారి అన్న పేరన్న గారిద్వారా Rs.2.50 చెల్లించి పుస్తకము దాసుగారికి అందిస్తే, వారు అమ్ములవారిని దీవించి తిరిగి ఇచ్చారట. దాసుగారిని విడిచి రాలేక (విడువరాదెంతైనా వెరివాడనైనా నీకు .. కడవారు నవ్వుకుండా కాచుకో నన్నును ... అని అన్నమయ్య వారన్నట్లు ...) వారి పాదములకు కొద్దిసేపు సేవచేసుకొని, వారి పాదమునకు గల బంగారు కడియం తడేక దీక్షతో అటు ఇటు తిప్పుతూ చూసి 'అపర నారదునకు' నమస్కారము చేసి వెనుతిరిగారుట.

అమ్ములవారు అంటూ ఉండేవారు నారాయణదాసు గారి ఎదుట హరికథా గానము చేయడటం అంటే సాహసము చేయడటమే అని. అటువంటిది, మరి మన అమ్ములవారు ఎంత భాగ్యశాలి అంటే -- తేదీ 2-1-1943న

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా భట్లమగుటూరులో త్యాగరాజ మహోత్సవముల సందర్భముగా దాసుగారు అక్కడికి విచ్చేసి రుక్మిణీకల్యాణము చెప్పగా విని, అటు పిమ్మట 4, 5 రోజుల తరువాత వారి ఎదుట దాసుగారి 'సీతాకల్యాణము' హరికథ చెప్పి వారిచే శభాష్ అని అనిపించుకొన్న ప్రతిభాశాలి. అమ్ముల వారి కథ విన్న తరువాత నారాయణదాసు గారు వారి ప్రియశిష్యులైన వాజపేయాజుల సుబ్బయ్య దాసుతో ... ఒరేయ్ సుబ్బిగా .. వీడి అట పాట మాట బాగుందిరా, కథ క్రమం తప్పకుండా చెపుతున్నాడురా

.. వీడు తప్పక వృద్ధిలోకి వస్తాడురా అని అన్నారుట. అదే అమ్ముల వారికి నారాయణదాస ఆశీర్వాచనం. దాసుగారి తొలి కథను సుబ్బయ్య పంతులుగారి వద్ద వల్లించి, తదాది దాసు గారి అన్ని కథలు - యదార్థ రామాయణము , అంబరీష చరిత్ర, ప్రహ్లాద చరిత్ర, మార్కండేయ చరిత్ర, జానకీ శపథము, సావిత్రి చరిత్రము, రుక్మిణి కల్యాణం, హరికథామృతములోని 'శ్రీకృష్ణ జననము' స్వయంకృషితో నేర్చుకోని చెప్పుచూ దాసుగారి యశస్సును దశదిశలా

వ్యాపింపచేసిన అలనాటి మహానుభావులు అమ్ములవారు. ముఖ్యముగా దాసుగారు రచించిన జానకీశపథం (ఉత్తర రామ చరిత్ర) కథ చెప్పాలంటే సామాన్య విషయం కాదు. ఎందుకంటే ఇది ఒక సంగీత కళాఖండం, కీర్తనలు 72 మేళకర్త రాగాలలో అంటే పూర్వాంగ, ఉత్తరాంగ రాగాలలో ఉంటాయి. మరి అమ్ములవారు అవలీలగా ఈ కీర్తనలు పాడేవారట. ఇది వారిలోని ప్రతిభకు తార్కాణం. దాసుగారి ప్రియశిష్యులైన నేతి లక్ష్మీనారాయణ భాగవతులు, వాజపేయాజుల సుబ్బయ్యదాసు గార్ల యందు భక్తి వినయనములు కలిగి ఉండి, వీరిని మార్గదర్శకులుగా భావించి, వీరివద్ద దాసుగారి కథలలో మెళుకువలు తెలుసుకొనేవారు.

ఆదిభట్ల వారి అడుగుజాడను గురుజాడగా భావించి హరికథను నవ్యాతి నవ్యముగా తీర్చిదిద్దిన బహుముఖీయులు విశ్వనాథ భాగవతులు. ఎటువంటి సౌకర్యములు లేని ఆ రోజులలో ఎన్నో కష్టనష్టాలకోర్చి స్వయం కృషితో ఎదిగి హరికథను భక్తి మనోరంజకముగా చెప్పటానికి కావలసిన విద్యత్తును సముపార్జించుకొని వినయ వివేక లక్షణాలతో విరాజిల్లుతూ అద్భుతముగా, అనితరసాధ్యముగా, హృద్యముగా జాతికి భక్తి మాధ్యమంగా అందించిన మహానీయుడు అమ్ములవారు. సంగీత సాహిత్యాల కుటుంబం కావడంతో ఒక కుసుమంగా వికసించి పారిజాతంగా వెలుగొందారు విశ్వనాథంగారు. సంప్రదాయినికి కట్టుబడి ఆ విలువలు పోషించుకుంటూ, భక్తి చైతన్యం కలింగించడమే గాక ధర్మ జాగృతిని కలిగిస్తూ హరికథను ఒక సాధనం (అమ్ము)గా ఉపగోయించి క్రొత్త పుంతలు తొక్కించిన

అమ్ములవారు చిరస్మరీణుయులు. నిత్య విద్యార్థిగా నిరంతర విషయ సేకరణ, బహు గ్రంథ పఠనముతో సాగిన అయన జీవనం హరికథాగాన వైభవానికి ఎంతో దోహదపడుతూ వారి ప్రతీ కథాగానం కొత్తదనంతో అలరారేది.

హరికథను కేవలం ధనార్జన కొరకేగాక, మిగిలిన కళల సరసన పెద్దపీటపై కూర్చోబెట్టే ప్రయత్నం చేసారు అమ్ములవారు. అమ్ములవారితో మాట్లాడాలని ఎవరు ఎప్పుడు వెళ్లినా, వారు గ్రంథ పఠనంలోనే కనపడుతూ ఉండేవారట. శ్రీమదజ్ఞాదాదిభట్ల నారాయణదాసుగారి కారణంగా హరికథ ఒక గొప్ప విద్యగా ఫరిధవిల్లింది. కవులు, గాయకులూ, పండితులు, తత్వవేత్తలు అందరూ హరికథా కళకు నీరాజనం పట్టినారు. అట్టి మహానుభావుని ఏకలవ్య పద్ధతిలో ఆరాధించినారు అమ్ములవారు. వీరి ప్రసంగంలోకాని, కథాగానంలోకాని శ్రీ నారాయణదాసుగారి ప్రశంస లేకుండా

ఉండేది కాదు. ఆదిభట్ల నారాయణదాసు గారంటే వీరి దృష్టిలో అవతారమూర్తి. చాలా వరకు వీరు నారాయణదాసుగారిని అనుకరించడం, కథా సంవిధానములో ఆదిభట్ల వారి హృదయాన్ని అనుకరించాలనే తపన వీరి కథాగానంలో అడుగడుగునా కనబడేది. వీరు నారాయణదాసు గారి కథలే గాక, శ్రీ పరిమి సుబ్రహ్మణ్యం భాగవతులు మరియు శ్రీమాన్ పెద్దింటి సూర్యనారాయణ దీక్షితదాసు గార్ల కథలు కూడా గానము చేసే వారు. శ్రీమాన్ పెద్దింటి సూర్యనారాయణ దీక్షితదాసు, ముసునూరి సూర్యనారాయణమూర్తి భాగవతులు, భమిడిపాటి వెంకటనారాయణ వంటి వారిని ఆదర్శముగా తీసుకున్నారు.

ప్రకాశం పంతులుగారన్నట్లు "జాతిని చైతన్యం చేయుటలో వేయి పత్రికలు చేయలేని పనిని ఒక్క హరిదాసు చెయ్యగలడు" అన్నది విశ్వనాథం భాగవతార్ విషయంలో అక్షరసత్యం అయినది. గాంధేయ వాది కావడంతో దేశభక్తితో పాటు, సామాజిక అంశాలు ఎన్నో అయన హరికథాగానంలో చోటుచేసుకొనేవి. గాంధీజీ నాయకత్వాన్ని గురించి హరికథలు చెప్పుతూ ప్రజలను ఎంతో చైతన్యపరచిన జాతీయ హరికథా వైతాళికుడు అమ్మల వారు. హరికథల ద్వారా జాతీయ భావాలను పూరించి, దేశభక్తి గీతాలాపనలతో ఎందరో యువకులను స్వాతంత్ర్య సమరంలోకి ఉరికేలా ఉత్తేజపరచిన దేశోద్ధారకులు అమ్మల వారు. సామాన్యులను కూడా విజ్ఞానవంతులను చేసే విధముగా హరికథలు చెప్పేవారు. విశిష్టమైన వ్యక్తిత్వం, ఎవరు ఎప్పుడు ఎక్కడ కనబడినా కౌగిట చేర్చి మాట్లాడడం అమ్మలవారి ఆప్యాయతను బహిరంగపరిచే లక్షణం. మాన్యశ్రీ మండలి వెంకట కృష్ణారావు గారు (మాజీ పార్లమెంట్ సభ్యులు, మాజీ విద్యాశాఖ మంత్రి వర్మలు) అమ్మలవారికి శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తూ పంపిన సందేశములో "వీరి హరికథలు, జాతీయ గేయాలు విని జాతీయ భావాలను పెంచుకొని, గాంధీజీ యెడల భక్తి ప్రపత్తులు ఏర్పర్చుకొన్నాను. నాకు రాజకీయంగా స్ఫూర్తిని ఇచ్చిన వారు అమ్మలవారు. వారిని నేనెప్పటికీ మరువజాలను" అని తెలియచేసారు.

అలనాడు వివిధ రంగములలో నిష్ణాతులైన సర్వశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, జి ఎన్ బాలసుబ్రహ్మణ్యం, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మ, పుట్టపర్తి నారాయంచార్యులు, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి, తెన్నేటి విశ్వనాథం, గుర్రం జాషువా, కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి, భమిడిపాటి కామేశ్వర రావు (హాస్య రచయిత), డాక్టర్ మంగళంపల్లి బాలమురళీకృష్ణ లాంటి వారితో అమ్మలవారికి ప్రగాఢమైన పరిచయము, సాన్నిహిత్యం ఉండేది. వీరందరూ కూడా వారి కథలు ఆసాంతం విని ఆనందించిన వారే. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాడెమి మెంబరుగా కూడా సేవలందించారు.

అమ్మలవారి గురించి 'కరుణశ్రీ' జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి గారి ప్రశంస "సొమ్ములు వాగ్దేవికి సర సమ్ములు : సంగీత సహజ సౌందర్య విలాసమ్ములు : మధురమ్ములు మా అమ్మల తమ్ముల మనోహరాలాపముల్".

వీరి హరికథా జీవన ప్రయాణములో కొన్ని ముఖ్య సన్నివేశములు : 1959 ఫుణేలో అవతార్ మెహర్ బాబా సమక్షం లో వారి జీవిత చరిత్ర చెప్పి బాబా వారిచే సన్మానం; 1966 లో అలనాటి రాష్ట్రపతులైన డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ వారి సమక్షంలో ఒకసారి మరియు 1972 లో శ్రీ వి. వి. గారి సమక్షంలో తమ హరికథా గానామృతమును ప్రదర్శించి వారి మన్ననలను, గౌరవ సత్కారముల స్వీకరణ; 1975 విజయవాడ సత్యనారాయణపురం సీతారామ కల్యాణమండపములో 40 రోజులపాటు మహాభారతం కథాగానం - కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి, కలగ ఆంజనేయ శాస్త్రి, డాక్టర్ దమ్మాలపాటి రామారావు గార్ల సమక్షంలో 'హరికథక రాజహంస' బిరుదు ప్రధానం .. (కలగా వారు ప్రతీ రోజు ఒక తెల్ల కాగితం పెన్ను పట్టుకుని .. అమ్ములవారి కథలో ఎక్కడైనా తప్పులు దొర్లుతాయేమో అని చూసే వారట ... ఆఖరి రోజున అమ్ముల నువ్వు గెలిచావు నేను ఓడిపోయాను అని అన్నారుట); 1977 గుంటూరులో రమాసహిత సత్యనారాయణస్వామి ఆలయమునందు దాసవర్యుల 'యదార్థ రామాయణం' కథాగానం -- అలనాటి కవితా సాహిత్య రంగములలో ఉద్ధందులైన సర్వశ్రీ కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి, జమ్మలమడక మాధవరామ శర్మ, ఏలూరుపాటి అనంతరామయ్య, కోగంటి సీతారామాచార్యులు, ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి, వింజమూరి శ్రీనివాసాచార్యులు, ఆచార్య ఎస్. వి. జోగారావు మరియు నారాయణదాస వర్యుల మనుమలు శ్రీ కర్రా ఈశ్వరరావు గారి సమక్షంలో 'సవరస మధుర సరస్వతి' బిరుదు ప్రధానము; 1981 అలనాటి ఉమ్మడి తెలుగు రాష్ట్రములో శ్రీ టి. అంజయ్య గారు ముఖ్య మంత్రి ఉన్నప్పుడు (శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్ గారు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్ గా ఉన్న సమయములో) టి. టి. డి. ఆస్థాన విద్వాన్ములుగా నియామకం; 1987 రాజమండ్రి లో చేసిన హరికథాగాన సందర్భాన శ్రీ మంగళంపల్లి బాలమురళీకృష్ణ గారి ద్వారా (సర్వశ్రీ మధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రి , మానాప్రగడ శేషసాయి, బుగ్గా పాపయ్య శాస్త్రి గారుల సమక్షంలో) సువర్ణాభిషేకం, 'హరికథా గాన భాస్కర' బిరుదు ప్రధానం; 1987 ఉమ్మడి ఆంధ్ర రాష్ట్రములో తెలుగు లలిత కళాతోరణంలో 'నోబెల్ గ్రహీత' మదర్ థెరిస్సా, కళాభిమానులు శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, అలనాటి మంత్రివర్యులు శ్రీ కే రోశయ్య సమక్షంలో కళా వేదిక హైదరాబాద్ వారిచే 'ఆంధ్ర రత్న' బిరుదు ప్రధానము; 1990 అన్నవరం సత్యనారాయణస్వామి వారి శతజయంతి ఉత్సవములలో కథాగానం - భారత ఉపరాష్ట్రపతి శ్రీ శంకర దయాల్ శర్మ గారిచే సన్మానము. రాష్ట్రపతి భవనంలో హరికథలు చెప్పి సన్మానాలందినా, విశ్వవిద్యాలయం కళాప్రపూర్ణిగా సంభావించినా నారాయణదాసు గారి ప్రశంస తర్వాతే ఇవన్నీను అని అంటుండేవారట అమ్ములవారు.

వీరు తూర్పు గోదావరి జిల్లా, కపిలేశ్వరపురంలోని 'శ్రీ సర్వరాయ హరికథా పాఠశాల లో ప్రిన్సిపాల్ గా పనిచేసి ఎంతోమంది హరికథా కళాకారిణులను తయారుచేశారు. అమ్ములవారి శిష్యులలో ముఖ్యులు శ్రీమతి వై.

శిఖామణి (రామచంద్రాపురం), శ్రీమతి వి. విజయకుమారి భాగవతారిణి , శ్రీ కాట్రగడ్డ ప్రకాశరావు (విజయవాడ), శ్రీ దొర చిన బాబు దాసు (శ్రీకాకుళం), శ్రీమతి కమలారాణి (తెనాలి), శ్రీమతి కోటేశ్వరమ్మ (రేపల్లె వద్ద ఓలేటి గ్రామం), శ్రీమతి పువ్వుల రాజేశ్వరి తదితరులు ఉన్నారు.

విశ్వనాథం భాగవతార్ గారి పిల్లలకు హరికథ అబ్బకపోయినప్పటికీ, కూతురు శ్రీమతి దుర్గా భవాని ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రములో ప్రఖ్యాత వయోలిన్ నిలయ విద్వాంసురాలు, కుమారుడు అమ్ముల ప్రసాద్ మృదంగ విద్వాంసులు; పెద్ద కోడలు సత్యవతి వయోలిన్ విద్వాంసురాలు. విశ్వనాథం భాగవతార్ మరణానంతరము 'అమ్ముల స్మారక సమితి' పేరున వారి కుటుంబసభ్యులు 2001 సంవత్సరం నుండి (జనవరి 21 అమ్ములవారి జయంతినాడు) హరికథా రంగములో నిష్ఠానుతులైన వారిని ఒకరిని ఘనముగా సత్కరిస్తూ వస్తున్నారు. అప్పటినుండి పురస్కారం అందుకున్న భాగవతారులలో సర్వశ్రీ వీరగంధం వెంకట సుబ్బారావు, బుర్రా శివరామకృష్ణ శర్మ, తణుకు విశ్వనాథం, ధూళిపాళ శివరామకృష్ణ శర్మ, శంభయ్యాచార్యులు, కొండపల్లి వీరభద్రయ్య, అప్పలి రాఘవేంద్రరావు, పసల సుబ్బారావు, ముప్పవరపు సింహాచల శాస్త్రి, చందు భాస్కరరావు, ముదపాక బాలసుందరం; భాగవతారిణిలో శ్రీమతులు వై. సుశీల, మామిడి సరస్వతి, విన్నకోట రామకుమారి, మోపిదేవి దుర్గా మహాలక్ష్మి, ఉమాచౌదరితో పాటు 2024 లో పురస్కారం అందుకున్న శ్రీమతి మొగిలిచెర్ల నాగమణి భాగవతారిణి వంటి వారు ఉన్నారు.

అమ్ములవారు జీవితకాలమంతా హరికథాగానములకే అంకితము చేసి క్షేత్ర స్థాయి నుండి, పలు జిల్లాలలో, రాష్ట్రములలో ప్రదర్శనలు ఇవ్వటమే కాకుండా, దేశము నలుమూలలా, మరియు ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు జరిగిన హైదరాబాద్ లోనే కాక కౌలాంలంపూర్ (మలేసియా), మారిషస్ వంటి ఇతర దేశములలో కూడా హరికథాగానములను సహృదయరంజకంగా కథాగానము చేసి అనేక సత్కారాలు, బహుమతులు, బిరుదులూ ('దివసీమ రత్న', 'హరికథా కళాకోవిద', 'హరికథా చూడామణి') పొందారు. వీరు వివిధ కళాప్రపూర్ణులు కనుకనే ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం వారు వీరిని "కళాప్రపూర్ణ" గౌరవ డాక్టరేట్ బిరుదుతో సన్మానించారు. హరికథా ప్రపంచానికి ఆయన రవితేజోమూర్తి, కథాగాన యుగపురుషుడు, కథాగాన ఆకాశంలో ఆయన ఒక ధృవతార. వారి జీవితం నిరంతర విద్యార్థి గానే కొనసాగింది ('వచ్చేవరకు వల్లించాలి .. చచ్చేవరకు సాధించాలి'.. అని అంటూ ఉండేవారు అమ్ములవారు). జీవితమున ఎట్టి లోటు లేకుండా తృప్తితో, ఉత్సాహముతో, ఉల్లాసముతో, గౌరవముతో హాయిగా కాలం గడపిన ధన్యజీవి మన అమ్ముల విశ్వనాథ భాగవతులు గారు .. మనకు చిరస్మరణీయుడు.

COMMENTS